

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐԻ ՊԱԼԱՏԻ ԽՈՐՀՐԴԻՆ ԱՌԸՆԹԵՐ
ԳԻՏԱՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԿԱՐԾԻՔ
(AMICUS CURIAE) № 18/21**

28.07.2021թ.

ք. Երևան

ՀՀ վարչական դատարանը (նախագահությամբ դատավոր Լ. Հակոբյանի, ասուիետ՝ Դիմող) թիվ ՎԴ/10536/05/20 վարչական գործի շրջանակներում դիմել է ՀՀ Սահմանադրական դատարան «Պաշտոնատար անձանց գործունեության ապահովման, սպասարկման և սոցիալական երաշխիքների մասին» ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի 3-րդ մասի նորմի՝ ՀՀ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցով:

Մասնավորապես, Դիմողը վիճարկում է «Պաշտոնատար անձանց գործունեության ապահովման, սպասարկման և սոցիալական երաշխիքների մասին» ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի 3-րդ մասի նորմը՝ այնքանով, որքանով ի տարբերություն մինչև 2007 թվականի դեկտեմբերի 1-ը՝ դատախազության գիտաուսումնական հաստատությունների՝ դասային աստիճան շնորհված աշխատողների, ՀՀ ոստիկանության ակադեմիայում գիտաշխատողների (ոստիկանության կոչումներ ունեցող գիտաշխատողներ) աշխատած ժամանակահատվածը չի ներառվում մասնագիտական ստաժում, համապատասխանությունը ՀՀ Սահմանադրության 29-րդ հոդվածին:

Ըստ «Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության կրթահամալիր» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կանոնադրության՝ կրթահամալիրի գիտական աշխատողի գործունեության բուն բովանդակությունը հանգում է ուսումնական գործընթացի, կատարվող գիտական հետազոտությունների արդյունավետությունն ապահովելուն, որպիսի գործունեությունը հանդիսանում է գիտահետազոտական, գիտամանկավարժական գործունեություն: Նմանապես, ՀՀ գլխավոր դատախազության գիտաուսումնական կենտրոնի գիտական աշխատողի՝ կանոնադրությամբ նախատեսված պարտականությունները ևս գիտահետազոտական, գիտամանկավարժական, հետախուզական աշխատանքների շրջանակներում են: Երկու դեպքում էլ գիտական աշխատողի համար սահմանված պարտականությունները բխում են «Գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված պարտականություններից, այն է՝ գիտական հետազոտությունների կատարման պարտականությունից:

Հաշվի առնելով, որ Դատախազության գիտաուսումնական հաստատությունների գիտաշխատողների և Ոստիկանության ակադեմիայի գիտաշխատողների գործառույթներն ու պարտականություններն ըստ էության նույնական են՝ օրենսդիրը վիճարկվող դրույթում չարդարացված տարբերակված մոտեցում է դրսևորել գիտաուսումնական գործունեություն իրականացնող երկու նույնական խմբերի միջև՝ մի կողմից դատախազության գիտաուսումնական հաստատությունների դասային կոչում ունեցող, մյուս կողմից՝ Ոստիկանության ակադեմիայի՝ ոստիկանության կոչում ունեցող գիտաշխատողների միջև: ՀՀ Սահմանադրության 29-րդ հոդվածն արգելում է խտրականությունը, կախված սեռից, ռասայից, մաշկի գույնից, էթնիկ կամ սոցիալական ծագումից, գենետիկական հատկանիշներից, լեզվից, կրոնից, աշխարհայացքից, քաղաքական կամ այլ հայացքներից, ազգային փոքրամասնությանը պատկանելությունից, գույքային վիճակից, ծնունդից, հաշմանդամությունից, տարիքից կամ անձնական կամ սոցիալական բնույթի այլ հանգամանքներից: Խտրականության արգելքով երաշխավորվում է իրավահավասարությունը: Խտրականության արգելման սահմանադրական սկզբունքը, ի թիվս այլնի, բացառում է խտրականության որևէ դրսևորում ցանկացած իրավական ակտում, հակառակ դեպքում այդ ակտը դառնում է Սահմանադրությանը չհամապատասխանող:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐ

Այսպես, Դիմողը վիճարկում է «Պաշտոնատար անձանց գործունեության ապահովման, սպասարկման և սոցիալական երաշխիքների մասին» ՀՀ օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) 9-րդ հոդվածի 3-րդ մասի նորմը՝ այնքանով, որքանով ի տարբերություն մինչև 2007 թվականի դեկտեմբերի 1-ը՝ դատախազության գիտաուսումնական հաստատությունների՝ դասային աստիճան շնորհված աշխատողների, ՀՀ ոստիկանության ակադեմիայում գիտաշխատողների (ոստիկանության կոչումներ ունեցող գիտաշխատողներ) աշխատած ժամանակահատվածը չի ներառվում մասնագիտական ստաժում, համապատասխանությունը ՀՀ Սահմանադրության 29-րդ հոդվածին:

Օրենքի 9-րդ հոդվածի 3-րդ մասի վիճարկվող նորմի բովանդակությունը հետևյալն է.

Սույն մասով սահմանված մասնագիտական աշխատանքային ստաժում օրացուցային հաշվարկով հաշվառվում են Հայաստանի Հանրապետությունում դատախազի (մինչև 2007 թվականի դեկտեմբերի 1-ը՝ դատախազի տեղակալի, դատախազի օգնականի և դատախազության գիտաուսումնական հաստատությունների՝ դասային աստիճան շնորհված աշխատողների), Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության քննիչի, պաշտպանության բնագավառի պետական լիազոր մարմնի քննիչի, ազգային անվտանգության մարմիններում քննիչի, հարկային ծառայությունում քննիչի, մաքսային ծառայությունում քննիչի (ներառյալ՝

մինչև 2007 թվականի դեկտեմբերի 1-ը՝ դատախազության քննիչի, քննչական վարչության, բաժնի կամ բաժանմունքի պետի, պետի տեղակալի), հատուկ քննչական ծառայության ծառայողի, ԽՍՀՄ դատախազության համակարգում դատախազի և քննիչի պաշտոնում աշխատած ժամանակահատվածը, Հայաստանի Հանրապետությունում և ԽՍՀՄ-ում դատավորի պաշտոն զբաղեցնելու ժամանակահատվածը, ինչպես նաև պարտադիր ժամկետային զինվորական ծառայության ժամանակահատվածը:

ՀՀ Սահմանադրության 29-րդ հոդվածի համաձայն՝

Խտրականությունը, կախված սեռից, ռասայից, մաշկի գույնից, էթնիկ կամ սոցիալական ծագումից, գենետիկական հատկանիշներից, լեզվից, կրոնից, աշխարհայացքից, քաղաքական կամ այլ հայացքներից, ազգային փոքրամասնությանը պատկանելությունից, գույքային վիճակից, ծնունդից, հաշմանդամությունից, տարիքից կամ անձնական կամ սոցիալական բնույթի այլ հանգամանքներից, արգելվում է:

Այսպես, ըստ Օրենքի 9-րդ հոդվածի 3-րդ մասի՝ 2017 թվականի հուլիսի 1-ի դրությամբ առնվազն 20 օրացուցային տարվա մասնագիտական աշխատանքային ստաժ ունենալու դեպքում կենսաթոշակ է նշանակվում նաև՝ դատախազության գիտաուսումնական հաստատությունների՝ դասային աստիճան շնորհված աշխատողներին: ՀՀ ոստիկանության ակադեմիայում գիտաշխատողների (ոստիկանության կոչումներ ունեցող գիտաշխատողներ) աշխատած ժամանակահատվածը չի ներառվում երկարամյա ծառայության համար նշանակվող կենսաթոշակի մասնագիտական ստաժում:

Քանի որ դիմումով բարձրացվել է այն հարցը, որ ի տարբերություն մինչև 2007 թվականի դեկտեմբերի 1-ը՝ դատախազության գիտաուսումնական հաստատությունների՝ դասային աստիճան շնորհված աշխատողների, ՀՀ ոստիկանության ակադեմիայում գիտաշխատողների (ոստիկանության կոչումներ ունեցող գիտաշխատողներ) աշխատած ժամանակահատվածը չի ներառվում մասնագիտական ստաժում, ապա դիտարկենք թե ով է համարվում գիտական աշխատող, պարզենք՝ արդյոք առկա է տարբերություն դատախազության գիտաուսումնական հաստատությունների և ՀՀ ոստիկանության ակադեմիայում գիտական աշխատանք կատարողների (նրանց պարտականությունների) միջև:

ՀՀ կառավարության 2006 թվականի նոյեմբերի 09-ի «Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության ակադեմիա» պետական հիմնարկը վերակազմակերպելու և «Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության կրթահամալիր» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կանոնադրությունը հաստատելու մասին» N 1791-Ն որոշմամբ հաստատված կանոնադրության 40-րդ կետի համաձայն՝

Կրթահամալիրի աշխատողները պարտավոր են՝

բ) ապահովել ուսումնական գործընթացի, կատարվող գիտական հետազոտությունների արդյունավետությունը.

գ) մշտապես բարձրացնել իրենց մասնագիտական որակավորումը....:

ՀՀ գլխավոր դատախազի 2004 թվականի նոյեմբերի 09-ի «Հայաստանի Հանրապետության գլխավոր դատախազության գիտաուսումնական կենտրոնի նոր կանոնադրությունը հաստատելու մասին» N 40 հրամանի 3.5-րդ կետի համաձայն՝

Գիտաուսումնական կենտրոնի գիտաշխատողի ծառայողական (պաշտոնեական) պարտականություններ են.

3.5.1 ուսուցման և վերապատրաստման դասընթացների համար դասախոսությունների և գործնական պարապմունքների անցկացում,

3.5.2 դասախոսությունների, զեկուցումների, սեմինար-պարապմունքների ձևով իրավական համակարգի և նոր օրենսդրության լուսաբանում, պարզաբանում,

3.5.3 հանցավորության դեմ պայքարի և քրեագիտական առանձին հիմնահարցերի հետազոտություն,

3.5.4 առանձին հանցագործությունների քննության և բացահայտման քրեագիտական մեթոդների մշակում:

«Գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքի 1-ին հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ պարբերությամբ սահմանվում է «գիտական աշխատող» հասկացության բովանդակությունը, այն է՝ գիտական աշխատող է համարվում գիտական կազմակերպություններում, հիմնարկներում, բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում, գիտահետազոտական, փորձակոնստրուկտորական, գիտամանկավարժական, փորձատեխնոլոգիական, նախագծակոնստրուկտորական, նախագծատեխնոլոգիական, հետախուզական աշխատանքներ կատարող անձը:

Նույն օրենքի 5-րդ հոդվածի համաձայն՝

1. Գիտնականը և գիտական աշխատողն իրավունք ունեն՝

ա) իրենց հետաքրքրություններին, ստեղծագործական ունակություններին, ինչպես նաև համամարդկային ու ազգային արժեքներին համապատասխան ընտրել գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության ձևեր, ուղղություններ և միջոցներ....

դ) իրենց որակավորմանը, ստացված գիտական արդյունքների, կատարվող աշխատանքի որակի և բարդության աստիճանին համապատասխան ակնկալել իրենց գործունեության անաչառ գնահատական և նյութական խրախուսում, ինչպես նաև վարձատրվել կամ եկամուտ ստանալ իրենց գիտական կամ գիտատեխնիկական գործունեության արդյունքի իրացումից....

ը) գիտության զարգացման, տեխնոլոգիաների, գիտական և (կամ) գիտատեխնիկական արդյունքների, արտադրության մեջ դրանց ներդրման ու գիտական կադրերի պատրաստման

համար արժանանալ գիտական աստիճանների, գիտական կոչումների, մրցանակների, տիտղոսների, պատվավոր կոչումների....

ժ) զբաղվել մանկավարժական գործունեությամբ, իրականացնել խորհրդատվություն, լինել փորձագետ՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով....:

«Գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքի կարգավորումներից բխում է, որ գիտական աշխատողն իր գործունեությունն իրականացնում է գիտական կազմակերպություններում, հիմնարկներում, բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում: Գիտական աշխատողն իրականացնում է հետևյալ գիտական աշխատանքները՝ գիտահետազոտական, փորձակոնստրուկտորական, գիտամանկավարժական, փորձատեխնոլոգիական, նախագծակոնստրուկտորական, նախագծատեխնոլոգիական, հետախուզական:

Սահմանադրական դատարանն իր մի շարք որոշումներով անդրադարձել է խտրականության արգելման սկզբունքին և ամրագրել հետևյալը.

ՄԴՈ-792, 24 փետրվարի, 2009թ. որոշման համաձայն՝ «5. ՀՀ Սահմանադրության 1, 3 և 14.1 հոդվածների համաձայն Հայաստանի Հանրապետությունը սոցիալական պետություն է, մարդը, նրա արժանապատվությունը, հիմնական իրավունքները և ազատությունները բարձրագույն արժեքներ են, պետությունը սահմանափակված է մարդու և քաղաքացու հիմնական իրավունքներով և ազատություններով՝ որպես անմիջականորեն գործող իրավունք, բոլոր մարդիկ հավասար են օրենքի առջև, խտրականության ամեն մի դրսևորում, այդ թվում՝ կախված հաշմանդամությունից, տարիքից կամ անձնական կամ սոցիալական բնույթի այլ հանգամանքներից, արգելվում է:»:

ՄԴՈ-731, 29 հունվարի, 2008թ. որոշման համաձայն՝ «10. ՀՀ Սահմանադրության 14.1 հոդվածն ամրագրում է օրենքի առջև բոլորի հավասարության սկզբունքը: Այս հոդվածի պահանջներին համապատասխան պետության պոզիտիվ սահմանադրական պարտականությունն է ապահովել այնպիսի պայմաններ, որոնք նույն կարգավիճակն ունեցող անձանց հավասար հնարավորություն կտան իրացնելու, իսկ խախտման դեպքում՝ պաշտպանելու իրենց իրավունքները, հակառակ դեպքում՝ կխախտվեն ոչ միայն հավասարության, խտրականության արգելման, այլ նաև իրավունքի գերակայության և իրավական որոշակիության սահմանադրական սկզբունքները: Պետության հայեցողությունն է սահմանել կենսաթոշակի ձևերը, դրանց նշանակման կարգը և պայմանները, սակայն այդ հայեցողությունն իրականացնելիս պետությունը պարտավոր է պահպանել վերոնշյալ սկզբունքները: Մինչդեռ վիճարկվող նորմերը հնարավորություն չեն տալիս այն անձանց, որոնց ապահովագրական ստաժի վերաբերյալ փաստաթղթերը բացակայում են, հավասարապես օգտվել այն իրավունքից, որից օգտվում են ապահովագրական ստաժի վերաբերյալ

փաստաթուղթ ունեցող անձինք: Վիճարկվող դրույթի կիրառմամբ ձևական հիմքով (ստաժը հիմնավորող փաստաթղթերի բացակայություն) անհավասար դրություն է ստեղծվում փաստացիորեն միևնույն ապահովագրական ստաժն ունեցող անձանց միջև:»:

Խտրականության ցանկացած դրսևորման արգելման սկզբունքն ամրագրված է նաև Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի՝ Խտրականության արգելքն ամրագրող 14-րդ հոդվածով, համաձայն որի՝ սույն կոնվենցիայում շարադրված իրավունքներից և ազատություններից օգտվելը ապահովվում է առանց Խտրականության, այն է՝ անկախ սեռից, ռասայից, մաշկի գույնից, լեզվից, կրոնից, քաղաքական կամ այլ համոզմունքից, ազգային կամ սոցիալական ծագումից, ազգային փոքրամասնությանը պատկանելուց, գույքային դրությունից, ծննդից կամ այլ դրությունից:

Ինչպես Դիմողն իրավացիորեն նկատել է, Դատախազության գիտաուսումնական կենտրոնի գիտաշխատողների և Ոստիկանության կրթահամալիրի գիտաշխատողների գործառույթներն ու պարտականություններն ըստ էության նույնական են՝ օրենսդիրը վիճարկվող դրույթում չարդարացված տարբերակված մոտեցում է դրսևորել գիտաուսումնական գործունեություն իրականացնող երկու նույնական խմբերի միջև՝ մի կողմից դատախազության գիտաուսումնական հաստատությունների դասային կոչում ունեցող, մյուս կողմից՝ Ոստիկանության կրթահամալիրի՝ ոստիկանության կոչում ունեցող գիտաշխատողների միջև: Եթե օրենսդրի նպատակը երկարամյա աշխատանքի խրախուսումն է, և այստեղ չափանիշը 2017 թվականի հուլիսի 1-ի դրությամբ առնվազն 20 օրացուցային տարվա մասնագիտական աշխատանքային ստաժ ունենալն է, ապա Խտրական մոտեցում է, որ նույն կերպ չի խրախուսվում Ոստիկանության կրթահամալիրի գիտաշխատողների երկարամյա աշխատանքը և չի երաշխավորվում վերջիններիս կենսաթոշակի իրավունքը, ովքեր նույնպես 2017 թվականի հուլիսի 1-ի դրությամբ ունեն առնվազն 20 օրացուցային տարվա մասնագիտական աշխատանքային ստաժ: Ստացվում է, որ միևնույն չափանիշներին բավարարելու պայմաններում սահմանված են տարբեր մոտեցումներ Դատախազության գիտաուսումնական կենտրոնի գիտաշխատողների և Ոստիկանության կրթահամալիրի գիտաշխատողների միջև:

Սահմանադրության 28-րդ հոդվածի համաձայն՝ *բոլորը հավասար են օրենքի առջև*: Նշվածի հիման վրա պետության պոզիտիվ սահմանադրական պարտականությունն է ապահովել այնպիսի պայմաններ, որոնք նույն կարգավիճակն ունեցող անձանց հավասար հնարավորություն կտան իրացնելու, իսկ խախտման դեպքում՝ պաշտպանելու իրենց իրավունքները, հակառակ դեպքում՝ կխախտվեն ոչ միայն հավասարության, Խտրականության արգելման, այլ նաև իրավունքի գերակայության և իրավական որոշակիության սահմանադրական սկզբունքները: Պետության հայեցողությունն է սահմանել կենսաթոշակի ձևերը, դրանց նշանակման կարգը և պայմանները, սակայն այդ հայեցողությունն

իրականացնելիս պետությունը պարտավոր է պահպանել վերոնշյալ սկզբունքները: Մինչդեռ վիճարկվող նորմը հնարավորություն չի տալիս այն անձանց, ովքեր Ոստիկանության կրթահամալիրի գիտաշխատողներ են և 2017 թվականի հուլիսի 1-ի դրությամբ առնվազն 20 օրացուցային տարվա մասնագիտական աշխատանքային ստաժ ունեն, հավասարապես օգտվել այն իրավունքից, որից օգտվում են գլխավոր դատախազության գիտատեսուսական կենտրոնի միևնույն չափանիշներին բավարարող գիտաշխատողները:

Վերոգրյալի լույսի ներքո անդրադառնանք Սահմանադրության 78-րդ հոդվածով երաշխավորված համաչափության սկզբունքին, համաձայն որի՝ հիմնական իրավունքների և ազատությունների սահմանափակման համար ընտրված միջոցները պետք է պիտանի և անհրաժեշտ լինեն Սահմանադրությամբ սահմանված նպատակին հասնելու համար: Սահմանափակման համար ընտրված միջոցները պետք է համարժեք լինեն սահմանափակվող հիմնական իրավունքի և ազատության նշանակությանը:

Սահմանադրական դատարանը 2014 թվականի ապրիլի 18-ի ՍԴՈ-1148 որոշման մեջ նշել է. «6. Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ իրավական պետությունում, իրավունքի գերակայության սկզբունքի որդեգրման շրջանակներում, օրենքում ամրագրված իրավակարգավորումները պետք է անձի համար կանխատեսելի դարձնեն իր իրավաչափ սպասելիքները: Իրավակարգավորումների և իրավակիրառ պրակտիկայի հիմքում պետք է դրվի այն հիմնարար մոտեցումը, որ օրինական ակնկալիքների իրավունքի պաշտպանության սկզբունքը հանդիսանում է իրավական պետության ու իրավունքի գերակայության երաշխավորման անբաժանելի տարրերից մեկը»:

Անդրադառնալով նաև մարդու իրավունքների սահմանափակման հնարավորությանը, Սահմանադրական դատարանը 2006 թվականի հոկտեմբերի 4-ի ՍԴՈ-649 որոշման մեջ արձանագրել է հետևյալը. «... Սահմանադրորեն նախատեսված սահմանափակման ենթակա իրավունքների առնչությամբ, համաձայն մարդու իրավունքների պաշտպանության վերաբերյալ միջազգային իրավունքի հիմնարար սկզբունքների, մարդու իրավունքի սահմանափակումը կարող է իրականացվել միայն օրենքով՝ երաշխավորելով համաչափությունը, չաղավաղելով իրավունքի էությունը (սահմանափակման հետևանքով իրավունքը չզրկվի իր բովանդակությունից, չվտանգվի դրա գոյությունը)»:

Սահմանադրական դատարանը, 2007 թվականի փետրվարի 7-ի ՍԴՈ-677 որոշման մեջ անդրադառնալով համաչափության սկզբունքին, արձանագրել է հետևյալը. «Սահմանադրության 43 հոդվածի 1-ին մասում նաև անուղղակիորեն ամրագրված է հիմնական իրավունքների պաշտպանության համար կարևորագույն նշանակություն ունեցող սկզբունքներից մեկը՝ համաչափության սկզբունքը, որի համաձայն՝ օրենքը կարող է նախատեսել մարդու և քաղաքացու հիմնական իրավունքների միայն այնպիսի սահմանափակումներ, որոնք

համապատասխանում են Սահմանադրությամբ սահմանված նպատակներին և պիտանի, անհրաժեշտ ու իրավաչափ են դրանց հասնելու համար:»:

2015 թվականի դեկտեմբերի 08-ի ՄԴՈ-1244 որոշման մեջ արձանագրվել է հետևյալ դիրքորոշումը. «...Հետևաբար, օրենսդիրը պարտավոր է նախատեսել այնպիսի իրավակարգավորումներ, որոնք բացառեն անձանց սահմանադրական իրավունքների ու ազատությունների որևէ սահմանափակում, եթե այն պայմանավորված չէ Սահմանադրությամբ թույլատրելի հանգամանքներով: Այլ կերպ, եթե որևէ իրավակարգավորման շրջանակներում խախտվում է այդ պահանջը, ապա այն դադարում է իրավական և սոցիալական, հետևաբար՝ նաև սահմանադրական լինելուց, իսկ օրենքով համապատասխան երաշխիքների (կանոնակարգման) բացակայությամբ էլ՝ պայմաններ են ստեղծվում հակասահմանադրական իրավիճակի առաջացման համար: .... Հետևաբար, սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ օրենքով պետք է նախատեսվեն այնպիսի իրավակարգավորումներ, որպիսիք արգելք չհանդիսանան (կամ՝ չսահմանափակեն) սահմանադրական իրավունքների ազատ իրացմանը, եթե այդպիսի իրավունքի սահմանափակումն անհրաժեշտ չէ ժողովրդավարական հասարակությունում և համաչափ չէ իրավաչափ նպատակին:»:

ՄԴՈ-1142, 2 ապրիլի, 2014թ. որոշման համաձայն՝ «7. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության մեջ «կենսաթոշակ» հասկացությունը որևէ ձևով ամրագրված չէ: Սակայն «սոցիալական» եզրույթը դիտարկվում է որպես պետության սոցիալական բնույթի բնութագրիչ (հոդվ.1), խտրականությունը բացառող հանգամանք (հոդվ. 14.1), աշխատողի շահի դրսևորում (հոդվ. 32), սոցիալական ապահովության իրավունքի բնութագրիչ (հոդվ. 37), պետության հիմնական խնդիրների սահմանները բնորոշող ոլորտ (հոդվ. 48), կառավարության կողմից իրականացվող քաղաքականության բնագավառ (հոդվ. 89): Բոլոր դեպքերում էականն այն է, որ իրեն նաև սոցիալական հոչակած պետությունը սահմանադրորեն որդեգրում է մարդկանց սոցիալական կյանքին առնչվող խնդիրների նկատմամբ հստակ դիրքորոշումներ: Դրանց թվում՝ սոցիալական ապահովության իրավունքը ճանաչվել է որպես Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների հիմնական իրավունքներից մեկը և Սահմանադրության 3-րդ հոդվածի ուժով պետությունը սահմանափակված է նաև այս իրավունքով՝ որպես անմիջականորեն գործող իրավունք:»:

Անդրադառնանք նաև Սահմանադրական դատարանի կողմից 2011 թվականի հոկտեմբերի 11-ի ՄԴՈ-991 որոշմանը, որում տեղ է գտել հետևյալ դիրքորոշումը. «7. .... Անհրաժեշտ է նաև նկատի ունենալ, որ կենսաթոշակը և աշխատանքը միտված են միևնույն նպատակին՝ գոյության միջոցների ապահովմանը, աշխատանքը՝ որպես կենսաապահովման միջոց, գործում է անձի լրիվ աշխատունակության պայմաններում, իսկ կենսաթոշակը՝ աշխատունակության սահմանափակման կամ կորստի պայմաններում: Հետևաբար, կենսաթոշակի իրավունքը ծագում

է այն ժամանակ, երբ անձը, որոշակի օբյեկտիվ հանգամանքներով պայմանավորված, այլևս չի կարող այդ նպատակն իրացնել աշխատանքի միջոցով: Կենսաթոշակի իրավունքի ծագումն անմիջականորեն պայմանավորվում է աշխատանքի իրավունքի իրացման հնարավորությունների կրճատմամբ:»:

Այսինքն՝ գործող կարգավորմամբ 2017 թվականի հուլիսի 1-ի դրությամբ առնվազն 20 օրացուցային տարվա մասնագիտական աշխատանքային ստաժ ունենալու դեպքում դատախազության գիտաուսումնական հաստատությունների՝ դասային աստիճան շնորհված աշխատողներն ունեն երկարամյա ծառայության համար նշանավոր կենսաթոշակի իրավունք, իսկ ՀՀ ոստիկանության կրթահամալիրի գիտաշխատողների (ոստիկանության կոչումներ ունեցող գիտաշխատողներ) աշխատած ժամանակահատվածը չի ներառվում մասնագիտական ստաժում:

Նշված մոտեցումը չի բխում սահմանադրորեն երաշխավորված համաչափության սկզբունքից, չի համապատասխանում Սահմանադրությամբ սահմանված նպատակներին և պիտանի, անհրաժեշտ ու իրավաչափ չէ դրանց հասնելու համար: Իրեն սոցիալական և իրավական հոչական պետությունը պարտավոր է ապահովել իրավունքի գերակայության և իրավական որոշակիության սահմանադրական սկզբունքները, ապահովի անձանց սոցիալական ապահովության իրավունքի իրացումը և բացառի ցանկացած տեսակի խտրականություն:

Շիմք ընդունելով վերոգրյալը, կարծում ենք, որ վիճարկվող նորմի բովանակությունը գործող կարգավորմամբ չի բխում Սահմանադրության 28-րդ, 29-րդ, 78-րդ և 83-րդ հոդվածների պահանջներից:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ Կենտրոնը գտնում է.

«Պաշտոնատար անձանց գործունեության ապահովման, սպասարկման և սոցիալական երաշխիքների մասին» ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի 3-րդ մասի նորմի՝ այնքանով, որքանով ի տարբերություն մինչև 2007 թվականի դեկտեմբերի 1-ը՝ դատախազության գիտաուսումնական հաստատությունների՝ դասային աստիճան շնորհված աշխատողների, ՀՀ ոստիկանության ակադեմիայում գիտաշխատողների (ոստիկանության կոչումներ ունեցող գիտաշխատողներ) աշխատած ժամանակահատվածը չի ներառվում մասնագիտական ստաժում, համապատասխանությունը ՀՀ Սահմանադրության 29-րդ հոդվածին խնդրահարույց է:

 Recoverable Signature

Համակարգող՝

X Lyudvik Davtyan

Լյուդվիկ Դավթյան

Signed by: DAVTYAN LYUDVIK 1407840169